

ZAKON I PRAKSA (Procudura procjene uticaja na okoliš HE Ulog)

02 November 2010

Odmah po saznanju o dodjeli koncesije kompaniji EFT za izgradnju HE Ulog na Neretvi udruženje Zeleni Neretva je animiralo javnost o mogućim i tetnim posljedicama naročito na nizvodni tok Neretve koji se u potpunosti nalazi u općini Konjic, odnosno FBiH. O tome je informisano i općinsko rukovodstvo koje ozbiljno shvata sve moguće opasnosti, prvenstveno po turističku valorizaciju gornjeg toka Neretve. Od januara do oktobra ove godine uslijedila su tri pismena obraćanja i upozorenja općine Konjic na više relevantnih adresa u FBiH i RS na koja nijedan od adresanata nije uputio odgovor.

Na osnovu skromnih dostupnih podataka o projektu Zeleni Neretva decidno ističu koji su mogući negativni uticaji na nizvodni tok, naročito ističu visoke oscilacije u ljetnom periodu uslijed vrhunog rada elektrane. Kasnije, dolazeći u posjed Studije uticaja na okoliš sa osnovnim tehničkim podacima Zeleni nepobitno utvrđuju da HE Ulog jednostavno ne može raditi kao protočna elektrana, kako tvrde investitori, uslijed nedostatka vode za kontinuirani rad elektrane. Time se argumentovano dokazuje da su ispunjene sve pretpostavke da HE Ulog može raditi samo pod vrhunim režimom rada ili uopće neće moći raditi u periodu juli – septembar, kada su najmanje vode gornjeg toka Neretve. Očigledno je da je HE Ulog klasični projekat sa "prekogranjenim uticajima". Provođenje procedure i postupaka za takve slučajeve utvrdio je Zakon o zaštiti okoliša FBiH, ali i RS. Članovima 63. i 70. jasno je propisano da se u slučaju prekograničnih uticaja treba raditi u oba entiteta. Stoga ćemo citirati ključne odredbe ovih članova:

Član 63. – Kada nosilac izrade Studije uticaja na okoliš ima saznanja da će projekat vjerovatno imati značajan uticaj na okoliš i drugog entiteta, dužan je izraditi posebno poglavlje u studiji, o uticaju na okoliš sa podacima o mogućim uticajima na okoliš i drugog entiteta.

Član 70. – Ukoliko u postupku izdavanje okolinske dozvole koji se provodi u drugoj državi ili entitetu, Federalno ministarstvo (okoliš i turizma) primi dokumentaciju koja ukazuje na to da pogon i postrojenje može imati negativan uticaj na okoliš i na području FBiH, informirat će stanovništvo koje živi na tom području i pružiti im mogućnost da daju svoj komentar. Građani koji žive na području drugog entiteta imaju ista prava da učestvuju u ovom postupku u svojstvu stranke kao i građani koji žive na području gdje postrojenje treba da se gradi.

Praksa u slučaju Studije uticaja na okoliš HE Ulog i javne rasprave dijametralno odstupa od odredbi Zakona.

1. Studija uticaja na okoliš HE Ulog ne samo što u posebnom poglavlju ne obrađuje uticaje u drugom entitetu (nizvodni uticaji) nego ih u potpunosti negira omeđujući liniju uticaja bukvalno entitetskom linijom. Shodno tome sve aktivnosti oko javne rasprave se lociraju na entitet u kome se gradi HE. Zato je i logično da nadležno ministarstvo RS zakazuje javnu raspravu u Kalinoviku (12.10.2010.).

2. Federalno ministarstvo okoliša i turizma ne samo što ne prepoznaje prekogranične uticaje i o tome ne informiše stanovništvo i lokalnu zajednicu u FBiH, nego čak i ne reagira na upozorenja općine Konjic i udruženja Zeleni Neretva. Treba li onda da se čudimo što se niko iz Ministarstva okoliša i turizma FBiH ne pojavljuje na javnoj raspravi u Kalinoviku gdje su učesnici skupa obavješteni od predstavnika nadležnog ministarstva RS da su Federalnom ministarstvu okoliša i turizma blagovremeno (prije devet mjeseci) dostavili idejni projekat, a kasnije i Studiju uticaja na okoliš.

Načelno, na samoj javnoj raspravi u Kalinoviku predstavnici udruženja Zeleni Neretva su argumentovano tvrdili da elektrana ne može raditi u protočnom režimu tokom ljetnog perioda, već samo pod vrhunim režimom što će imati za posljedicu značajne svakodnevne oscilacije nizvodnog toka. I opet su, kao i ranije, predstavnici investitora ponavljali da neće biti negativnih uticaja nizvodno, ali pri tome nisu pružili nikakve dokaze. Naprotiv, separati projektne dokumentacije o planiranim režimima rada elektrane (energetski proračuni) još uvijek nisu dostupni javnosti.

Raspravi u Kalinoviku, pored pomenutog Federalnog ministarstva okoliša i turizma, nisu prisustvovali ni predstavnici drugih relevantnih institucija (prostorno uređenje, vodoprivreda i dr.), ali ni predstavnici desetina rafting agencija koje upravo na "ugroženom" dijelu vodotoka Neretve vode uspješan biznis. Zanimljiva stvar se desila na raspravi u Kalinoviku: na zahtjev predstavnika udruženja Zeleni Neretva da se održi dodatna javna rasprava u Konjicu predstavnici investitora prihvataju tu inicijativu. I kada se očekivalo da se u Konjicu organizuje javna rasprava na kojoj bi svoje mišljenje mogli dati svi oni građani Konjica, koji iz raznih razloga nisu mogli prisustvovati raspravi u Kalinoviku; očekivana rasprava se redukuje na sastanak dvaju načelnika općina (Konjic i Kalinovic) i predstavnika investitora. Ko je trebao biti organizator javne rasprave u Konjicu, zašto nisu pozvani predstavnici udruženja Zeleni Neretva, zašto se ponovo nije pojavilo Federalno ministarstvo, zbog čega su potpuno nezainteresirani predstavnici brojnih rafting agencija (čija je aktivnost najdirektnije ugrožena izgradnjom HE Ulog) – sve su to pitanja na koja bi neko u ovom društvu trebao odgovoriti.

I šta dalje? Javna rasprava je prošla. Zeleni Neretva su prema zakonu dali svoje pismeno mišljenje na koje se, prema ranijem iskustvu, neće dobiti nikakva povratna informacija. A za okolinsku dozvolu po mjeri i potrebi investitora neće biti smetnje da se napiše u Banjaluci. Međutim, prava pitanja koja su sada izostala postavljaju stanovnici općine Konjic negdje u budućnosti.